

Mgr Andrzej Skowroński

ORCID 0000-0002-6843-0379

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

Katedra Bezpieczeństwa Wewnętrznego

WIEDZA SPOŁECZNA NA TEMAT FUNKCJONOWANIA SŁUŻB SPECJALNYCH W POLSCE

Streszczenie

Artykuł prezentuje badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Białegostoku na temat funkcjonowania polskich służb specjalnych. Główny problem badawczy stanowi pytanie: Jaka jest wiedza mieszkańców Białegostoku na temat funkcjonowania polskich służb specjalnych? W zakresie wiedzy uwzględniono: najważniejsze uprawnienie, najważniejsze zadanie, najważniejszą formę pracy operacyjno-rozpoznawczej oraz osobę decydującą o funkcjonowaniu służb specjalnych w Polsce.

Słowa kluczowe: służby specjalne • zadania służb specjalnych • Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego • wywiad.

SOCIAL KNOWLEDGE ON THE POLISH SECRET SERVICES

Abstract

The article presents a survey conducted among the residents of Białystok on the functioning of the Polish secret services. The main research problem is the question: What is the knowledge and attitudes of the inhabitants of Białystok about the Polish secret services? The scope of knowledge included: key empowerment, the most important task, the main form of operational and exploratory work and the person who decides on the functioning of secret services in Poland.

Keywords: secret services • tasks of secret services • Internal Security Agency • intelligence.

Wprowadzenie

Określenie „służby specjalne” często w społeczeństwie wywołuje wiele emocji. Wynika to, jak się zdaje, z faktu, iż w pracy służb specjalnych, ze względu na rodzaj poszukiwanych informacji, są stosowane specjalne metody i formy działania, których główną cechą jest „tajność”¹. Praca konspiracyjna służb specjalnych, w tym wywiadów, stała się treścią licznych powieści i filmów sensacyjnych, w których „siatki, jak i afery szpiegowskie, przygody agentów i superagentów usiłujących wykraść lub w inny sposób pozyskać tajemnice innych państw (...), cieszą się dużym zainteresowaniem szerokiej publiczności.”² Jednak pomimo dużej ilości literatury sensacyjnej, stan wiedzy historycznej współczesnego społeczeństwa, na temat działalności i walki służb specjalnych jest raczej ubogi. Według autorów *Służb specjalnych w bezpieczeństwie państwa*, taki stan rzeczy wynika z faktu, niechętnego udostępniania badaczom, archiwów służb specjalnych³. „Dlatego też działania owych służb pozostają długo tajemnicami, nigdy do końca niewyjaśnionymi, bywają też przedmiotem spekulacji i gier dziennikarskich oraz łowców sensacji. W efekcie wielu spraw zakulisowych, dotyczących historii najnowszej, ostatecznie nie wyjaśniono, a opublikowane dotąd prace poświęcone historii wywiadów zawierają wiele rozbieżności, przeinaczeń i nieudomówień.”⁴

Służby specjalne to nazwa instytucji, która prowadzi działania o charakterze niejawnym, tj. operacyjno-rozpoznawczym. Jak zauważa Ł. Roman i G. Winogrodzki „(...) tym mianem określa się wywiad i kontrwywiad, których termin nie jest definiowany w literatu-

¹ Do specjalnych metod i form działania służb specjalnych A. Misiuk zalicza: „wywiad agenturalny, obserwację, podsłuch telefoniczny, deszyfraz meldunków radiowych, dywersję, sabotaż itp.” podkreślając jednocześnie, że „wśród nich pierwszorzędną pozycję zajmują korzystanie z usług tzw. „osobowych źródeł informacji”, czyli po prostu konfidentów, agentów, wywiadowców czy też szpiegów. A. Misiuk, *Służby specjalne w II Rzeczypospolitej 1918–1939*, Warszawa 1939, s. 3–4.

² Ł. Roman, G. Winogrodzki, *Służby specjalne w bezpieczeństwie państwa*, Józefów 2016, s. 5.

³ Tamże.

⁴ Tamże

rze przedmiotu, (gdyż – A. S.) termin ten charakteryzuje się tym, iż ustawodawstwa większości państw unikają, nie tylko ścisłego definiowania, lecz nawet używania pojęcia „służby specjalne”⁵. Pojęcie to, chociaż powszechnie używane w języku potocznym, jak również w doktrynach i terminologii fachowej⁶, nie występuje jednak w języku prawnym, czy w sformułowaniach aktów normatywnych⁷.

Celem służb specjalnych, cytując francuską instrukcję dla organów wywiadowczych z początku XX w. jest „poszukiwanie wiadomości”⁸, co w praktyce oznacza pozyskiwanie i ochronę kluczowych informacji, istotnych dla zagwarantowania bezpieczeństwa i porządku państwa, zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

Genezy służb specjalnych w Polsce można doszukiwać się już w początkach państwowości. Instytucje te rozwijały się przez wieki w parze z ewolucją technik zdobywania ważnych informacji. W początkowym okresie istnienia Państwa Polskiego wywiad i kontrwywiad nie były sformalizowane jako instytucje. Właściwie pierwszą formacją specjalną był Polski Wywiad Wojskowy powołany przy tworzeniu Księstwa Warszawskiego. Józef Poniatowski, obejmujący stanowisko ministra wojny, dozorował wywiad głęboki Sztabu Generalnego WP. W 1811 r. zorganizowano w Sztabie komórkę wywiadowczą, która zajmowała się przede wszystkim wywiadem politycznym. Z kolei wywiadem wojskowym zajmowała się sekcja wywiadu wojskowego⁹. Kolejne wydarzenia spowodowały likwidac-

⁵ Tamże, s. 6.

⁶ Zob. *Encyklopedię szpiegostwa*, gdzie termin *Służby specjalne* definiuje się jako „zbiorcze określenie wszystkich służb wywiadowczych cywilnych i wojskowych oraz innych służb bezpieczeństwa, których działalność odbiega od zwykłej praktyki policyjnej. Należą do nich między innymi wywiady i kontrwywiady cywilne i wojskowe, specjalne jednostki antyterrorystyczne i do walki z narkomanią oraz służby bezpieczeństwa zajmujące się ochroną przedstawicieli państw, ważnych budynków (instytucje rządowe, przedstawicielstwa dyplomatyczne, lotniska itp.), interesów ekonomicznych oraz specjalne formacje w ramach policji, policji dla cudzoziemców itp.” *Encyklopedia szpiegostwa* (red. F. Honzák, przekład: K. Wojciechowski), Warszawa 1995, s. 234.

⁷ Tamże.

⁸ A. Misiuk, op. cit., s. 3.

⁹ H. Dylągowa, M. Lubowidzki, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, 1973, t. XVIII, s. 74.

cję struktur polskiego wywiadu wojskowego – klęska Napoleona, opanowanie Księstwa przez armię rosyjską. Powstałe Królestwo Polskie nie zdołało w pełni odtworzyć działań wywiadu wojskowego. Służby te w latach 1811–1831 w znacznej mierze pełniły rolę policyjną i miały na celu rozpoznawanie wewnętrznych nastrojów i wykrywanie spisków przeciw carowi. W latach 1815–1816 utworzono Wyższą Wojskową Tajną Policję i Korpus Żandarmów (przeformowany na Centralną Komendę Policji Królestwa Polskiego)¹⁰. W 1830 r. utworzono Specjalne Biuro Wywiadowcze (SBW) i Wydział Wywiadu.

Początków aktywności wywiadowczej w następnym okresie należy doszukiwać się przed I wojną światową, w oddziałach organizowanych w ramach Legionów Polskich. W 1914 r. powołano Oddział Wywiadowczy 1 Pułku, który działał do marca 1915 r. W roku następnym utworzono Polską Organizację Wojskową (POW)¹¹. Lata 1918–1921 to okres prężnego funkcjonowania wywiadu wojskowego. Rozpoczęto formalną budowę struktur wywiadu – Wydział II Informacyjny Sztabu Generalnego¹². Kolejno dochodziło do wielu reorganizacji wywiadu w zakresie strukturalnym. Kolejne wydarzenia, tj. konflikt polsko-bolszewickie w 1920 r. doprowadziły do nadania istotnej roli wywiadowi wojskowemu. Po przewrocie majowym w 1926 r. doszło do reorganizacji struktur wojskowych, w tym także struktur wywiadu.

Zdaniem historyków w okresie II wojny światowej Polska miała najsprawniejszą siatkę wywiadu ze wszystkich państw alianckich. „Polskie placówki wywiadu były jednymi z nielicznych działających także poza własnym terytorium narodowym”¹³. Uznaje się, że polski wywiad był organizowany w sposób nowoczesny, gdyż każdy z żołnierzy AK był jednocześnie wywiadowcą.

¹⁰ W. Tokarz, *Armia Królestwa Polskiego 1815–1830*, Kraków 1986, s. 254–260.

¹¹ *Mała encyklopedia wojskowa*, tom 2, Warszawa 1970, s. 711.

¹² A. Misiuk, *Służby specjalne*, Warszawa 1998, s. 15.

¹³ T. Dubicki, D. Nałęcz, T. Stirling, *Polsko-brytyjska współpraca wywiadowcza podczas II wojny światowej. Praca zbiorowa, T: Ustalenia Polsko-Brytyjskiej Komisji Historycznej*, Warszawa 2004, s. 23.

Utworzenie 1 Kompanii Rozpoznawczej 1 Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki uznaje się za początek wywiadu wojskowego po II wojnie światowej. Organ ten został przekształcony w 1945 r. w Oddział II Rozpoznawczy Sztabu Głównego NDWP. W jego skład wchodziły, m.in.: Oddział I – Rozpoznania Wojskowego i Wydział VII – Techniki Agenturalnej. W latach osiemdziesiątych, na wojskowe służby specjalne PRL składały się dwie struktury: Zarząd II Sztabu Generalnego WP (w 1951 r. utworzono wywiad zagraniczny) i Wojskowe Służby Wewnętrzne (WSW) (przeobrażone w 1955 r. z Informacji Wojskowej, sprawującej rolę kontrwywiadu i żandarmerii wojskowej).

Na początku lat 90. XX w. istniejące w PRL-u organy Kontrwywiadu Wojskowego i Wywiadu zostały rozwiązane. Powołano Wojskowe Służby Informacyjne. Pierwszą strukturą kontrolną nad działalnością służb specjalnych była sejmowa Podkomisja do spraw Kontroli Służb Specjalnych. 1 stycznia 1997 r. utworzono stanowisko ministra – koordynatora służb specjalnych, odpowiedzialnego za kontrolę nad służbami specjalnymi.

Metodologia badań własnych

Głównym problemem podjętych badań jest ustalenie: *Jaką wiedzę prezentują mieszkańcy Białegostoku na temat funkcjonowania polskich służb specjalnych?*

Szczegółowe problemy badawcze¹⁴ w określaniu wiedzy mieszkańców Białegostoku sformułowano w następujący sposób:

1. Jakie są najważniejsze uprawnienia służb specjalnych?
2. Jakie są najważniejsze zadania służb specjalnych?
3. Jaki organ powinien mieć decydujący wpływ na sposób funkcjonowania służb specjalnych w Polsce?
4. Jaka jest najważniejsza forma prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne?

¹⁴ Szczegółowe problemy badawcze nie obejmują całkowitego wachlarza działalności służb specjalnych a tylko wybrane (najważniejsze) zagadnienia tej działalności.

5. Która służba specjalna odgrywa najważniejszą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w Polsce?

Główna hipoteza badawcza: wiedza mieszkańców miasta Białegostoku ma temat funkcjonowania służb specjalnych jest na niskim poziomie. Do szczegółowych pytań badawczych ustalono następujące hipotezy:

Zdaniem mieszkańców Białegostoku:

1. do najważniejszych uprawnień służb specjalnych należy zbieranie, także niejawnie, wszelkich danych osobowych, jeżeli jest to uzasadnione charakterem realizowanych zadań oraz przetwarzanie ich bez wiedzy i zgody osoby, której te dane dotyczą,

2. najważniejszym zadaniem służb specjalnych jest dostarczanie organom władzy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej informacji wywiadowczych,

3. decydujące zdanie o sposobie funkcjonowania służb specjalnych w Polsce powinien mieć niezależny urzędnik w randze koordynatora wybrany w powszechnych wyborach,

4. najważniejszą formą prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne jest legalizacja, czyli posługiwanie się przez funkcjonariuszy tożsamością niezgodną z rzeczywistością,

5. najważniejszą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w Polsce odgrywa Agencja Wywiadu.

W procedurze badawczej ważne jest ustalenie zmiennych, będących dopełnieniem postawionych problemów i założonych hipotez, gdyż determinują one obiektywny pomiar badanego zjawiska.

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Jako narzędzie wykorzystano kwestionariusz ankiety. Terenem badań jest miasto Białystok.

Organizację badań podzielono na etapy. Pierwszym etapem było opracowanie podstawy metodologicznej badań, zaś kolejnym – przeprowadzenie kwerendy źródeł – prawnych i piśmienniczych – opisujących działalność służb specjalnych. Na tej podstawie przeprowadzono krytyczną analizę literatury przedmiotu oraz całej zgromadzonej dokumentacji, co dało możliwość – w kolejnym etapie – sporządzenia kwestionariusza ankiety, umożliwiającego

zebranie wartościowego materiału badawczego w postaci opinii mieszkańców Białegostoku w zakresie przedmiotu badań.

Tabela 1. Zmienne i wskaźniki wykorzystane podczas badań własnych

Zmienna	Wskaźnik	Sposób wyrażania
Zmienna zależna		
Funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce		
Zmienne niezależne		
M 1. Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne Zawodowe Średnie Wyższe	Liczba/procent
M 2. Płeć	Kobieta Męczyzna	
M 3. Wiek	Od 18 do 19 lat Od 20 do 29 lat Od 30 do 39 lat Od 40 do 49 lat Od 50 do 59 lat 60 lat i więcej	
M 4. Przynależność do grupy zawodowej	Bezrobotny Emeryt/rencista Prowadzący gospodarstwo domowe Uczeń Pracownik fizyczny Własna działalność gospodarcza Pracownik umysłowy Inny	Liczba
M 5. Czas zamieszkania w Białymstoku	Do 1 roku Od 1 roku do 3 lat Od 3 lat do 5 lat Powyżej 5 lat	

Źródło: opracowanie do badań własnych.

W dalszej kolejności przeprowadzono badanie ankietowe w celu zdobycia wiedzy mieszkańców Białegostoku na temat funkcjonowania służb specjalnych w Polsce. Badaniu została poddana gru-

pa 100 dorosłych mieszkańców Białegostoku. W końcowym etapie opracowano wyniki badań, zdefiniowano wnioski stanowiące podsumowanie pracy badawczej i zweryfikowano postawione hipotezy.

Badana grupa

Respondentami byli mężczyźni i kobiety, mieszkańcy Białegostoku. W badaniu wzięło udział 41 kobiet (41 %) oraz 59 mężczyzn (59%) (Tabela 2).

Tabela 2. Struktura respondentów według płci

Płeć	Liczba	Udział %
Kobieta	41	41
Mężczyzna	59	59
Razem	100	100

Źródło: wyniki badań własnych.

Najmniej mieszkańców Białegostoku biorących udział w ankiecie mieściło się w przedziale wiekowym od 50 do 59 lat, było to 8 osób (5 kobiet – 62,5%, oraz 3 mężczyzn – 37,5%). Największa liczba mieszkańców miasta biorących udział w ankiecie mieściła się w przedziałach wiekowych: 30-39 lat – 25 osób, w tym 8 kobiet (32%) i 17 mężczyzn (68%) oraz w wieku od 40 do 49 lat – 24 osoby, w tym 10 kobiet (41,7%) i 14 mężczyzn (58,3%) (Tabela 3).

Tabela 3. Struktura respondentów według płci i wieku

Płeć	Wiek respondentów w latach											
	18-19		20-29		30-39		40-49		50-59		60 i więcej	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Kobieta	4	44,5	3,0	15,0	8	32,0	10	41,7	5	62,5	9	64,3
Mężczyzna	5	55,5	17	85,0	17	68,0	14	58,3	3	37,5	5	35,7
Razem	9	100	20	100	25	100	24	100	8	100	14	100

Źródło: wyniki badań własnych.

Zdecydowaną większość osób badanych stanowili mieszkańcy z wykształceniem średnim – 49 osób (49%). Z wykształceniem wyższym było 21 osób (21%), z zawodowym – 18 (18%), zaś najmniej osób deklarowało wykształcenie podstawowe/gimnazjalne – 12 osób (12%) (Tabela 4).

Tabela 4. Struktura respondentów według wykształcenia

Wykształcenie respondentów	Liczba	%
Podstawowe/gimnazjalne	12	12
Zawodowe	18	18
Średnie	49	49
Wyższe	21	21

Źródło: wyniki badań własnych.

Respondentami z wykształceniem średnim w znacznej mierze byli mężczyźni – 34 osoby (64,4%), kobiety – 15 osób (30,6%). W badaniu wzięło udział 9 mężczyzn (42,9%) i 12 kobiet (57,1%) z wykształceniem wyższym; 11 mężczyzn (61,1%) i 7 kobiet (38,9%) z wykształceniem zawodowym; 5 mężczyzn (41,7%) i 7 kobiet (58,3%) z wykształceniem średnim/gimnazjalnym (Tabela 4 i Tabela 5).

Tabela 5. Struktura respondentów według wykształcenia i płci

Płeć	Wykształcenie respondentów							
	Podstawowe/ Gimnazjalne		Zawodowe		Średnie		Wyższe	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Kobieta	7	58,3	7	38,9	15	30,6	12	57,1
Mężczyzna	5	41,7	11	61,1	34	69,4	9	42,9
Razem	12	100	18	100	49	100	21	100
Ogółem 100								

Źródło: wyniki badań własnych.

Dwie największe grupy zawodowe ankietowanych to osoby prowadzące własną działalność gospodarczą (23 osoby) oraz pracownicy fizyczni (22 osoby) (Tabela 6).

Tabela 6. Struktura respondentów według wieku i przynależności do grupy zawodowej

Grupa zawodowa	Wiek respondentów w latach											
	18-19		20-29		30-39		40-49		50-59		60 i więcej	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Bezrobotny	0	0,0	2	10,0	0	0,0	1	4,15	0	0	0	0,0
Emeryt/ Rencista	0	0,0	0	0,0	1	4,0	1	4,15	2	25	14	100
Prowadzący gospodarstwo domowe	0	0,0	0	0,0	1	4,0	1	4,14	1	12,5	0	0,0
Uczeń	8	90,0	2	10,0	0	0,0	0	0	0	0	0	0,0
Pracownik fizyczny	0	0,0	6	30,0	5	20,0	8	33,3	3	37,5	0	0,0
Własna działalność gospodarcza	0	0,0	4	20,0	10	40,0	8	33,3	1	12,5	0	0,0
Pracownik umysłowy	0	0,0	6	30,0	6	24,0	3	12,5	1	12,5	0	0,0
Inny...	1	10,0	0	0,0	2	8,0	2	8,4	0	0	0	0,0
Razem	9	100	20	100	25	100	24	100	8	100	14	100
Ogółem respondentów	100											

Źródło: wyniki badań własnych.

We wszystkich przedziałach wiekowych najwięcej respondentów mieszka w Białymstoku dłużej niż pięć lat (Tabela 7).

Tabela 7. Struktura respondentów z uwzględnieniem wieku i okresu zamieszkania w Białymstoku

Okres zamieszkania w Białymstoku	Wiek respondentów w latach											
	18-19		20-29		30-39		40-49		50-59		60 i więcej	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Do 1 roku	0	0,0	2	10	3	12,0	1	4,1	0	0,0	0	0,0
Od 1 roku do 3 lat	0	0,0	1	5,0	2	8,0	3	12,5	0	0,0	0	0,0
Od 3 lat do 5 lat	0	0,0	6	30,0	6	24,0	3	12,5	0	0,0	3	21,4
Powyżej 5 lat	9	100	11	55,0	14	56,0	17	70,9	8	100	11	78,6
Razem	9	100	20	100	25	100	24	100	8	100	14	100
Ogółem respondentów	100											

Źródło: wyniki badań własnych.

Analiza wyników badań własnych

Najważniejsze uprawnienia służb specjalnych w Polsce

Tabela 8. Najważniejsze uprawnienia służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z podziałem na płeć

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzn
Żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej; wymienione instytucje, organy i przedsiębiorcy są obowiązani, w zakresie swojego działania, do udzielania nieodpłatnie tej pomocy, w ramach obowiązujących przepisów prawa.	23	28

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzn
Zbierania, także niejawnie, wszelkich danych osobowych, jeżeli jest to uzasadnione charakterem realizowanych zadań oraz przetwarzania ich bez wiedzy i zgody osoby, której te dane dotyczą.	9	22
Zwracanie się o niezbędną pomoc do innych przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych i organizacji społecznych, jak również zwracania się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy w ramach obowiązujących przepisów prawa.	5	5
Posługiwanie się dokumentami, które uniemożliwiają ustalenie danych identyfikujących funkcjonariusza oraz środków, którymi się posługuje przy wykonywaniu zadań służbowych.	5	4

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 9. Najważniejsze uprawnienia służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z podziałem na wiek

Katalog odpowiedzi	Wiek respondentów					
	18-19 lat	20-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	60 lat i więcej
Żądanie niezbędnej pomocy od instytucji państwowych . . .	4	11	11	12	5	7
Zbieranie, także niejawnie, wszelkich danych osobowych. . .	2	5	11	9	1	3
Zwracanie się o niezbędną pomoc do innych przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych i organizacji społecznych . . .	3	1	2	2	1	1

Katalog odpowiedzi	Wiek respondentów					
	18-19 lat	20-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	60 lat i więcej
Posługiwanie się dokumentami, które uniemożliwiają ustalenie danych identyfikujących funkcjonariusza...	0	3	1	1	1	2

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 10. Najważniejsze uprawnienia służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem wykształcenia

Katalog odpowiedzi	Wykształcenie respondentów			
	Podstawowe/ gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Wyższe
Żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych...	3	8	25	14
Zbierania, także niejawnie, wszelkich danych osobowych...	2	5	16	7
Zwracania się o niezbędną pomoc do innych przedsiębiorców...	4	2	5	0
Posługiwanie się dokumentami, które uniemożliwiają ustalenie danych...	3	3	3	0

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 11. Najważniejsze uprawnienia służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem grupy zawodowej

Katalog odpowiedzi	Grupa zawodowa respondentów			
	Bezrobotny	Emeryt/ rencista	Prowadzący gospodarstwo domowe	Uczeń
Żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych...	2	6	1	5

Katalog odpowiedzi	Grupa zawodowa respondentów			
	Bezrobotny	Emeryt/ rencista	Prowadzący gospodarstwo domowe	Uczeń
Zbierania, także niejawnie, wszelkich danych osobowych...	1	4	1	2
Zwracania się o niezbędną pomoc do innych przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych i organizacji społecznych...	0	3	0	3
Posługiwanie się dokumentami, które uniemożliwiają ustalenie danych identyfikujących funkcjonariusza...	0	5	1	0
	Pracownik fizyczny	Własna działalność gospodarcza	Pracownik umysłowy	Inny
Żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych...	10	15	11	1
Zbierania, także niejawnie, wszelkich danych osobowych	9	5	5	4
Zwracania się o niezbędną pomoc do innych przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych i organizacji społecznych...	3	2	0	0
Posługiwanie się dokumentami, które uniemożliwiają ustalenie danych identyfikujących funkcjonariusza...	0	1	0	0

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 12. Najważniejsze uprawnienia służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem okresu mieszkania w mieście

Katalog odpowiedzi	Okres zamieszkania w Białymstoku			
	Do 1 roku	1-3 lat	3-5 lat	Powyżej 5 lat
Żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych...	2	3	9	38
Zbierania, także niejawnie, wszelkich danych osobowych...	4	1	6	19
Zwracania się o niezbędną pomoc do innych przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych i organizacji społecznych...	0	2	3	9
Posługiwania się dokumentami...	0	0	0	4

Źródło: wyniki badań własnych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że za najważniejsze uprawnienie służb specjalnych wszystkie grupy respondentów: wiekowe i zawodowe, dzielone pod względem płci oraz długości zamieszkania w Białymstoku uznały żądanie niezbędnej pomocy od instytucji państwowych organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej; wymienione instytucje, organy i przedsiębiorcy są obowiązani, w zakresie swojego działania, do udzielania nieodpłatnie tej pomocy, w ramach obowiązujących przepisów prawa.

Najważniejsze zadania służb specjalnych w Polsce

Tabela 13. Najważniejsze zadania służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem płci

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzna
Zwalczanie korupcji w życiu publicznym i gospodarczym.	18	14

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzna
Ochrona państwa przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa wewnętrznego oraz porządku konstytucyjnego.	9	8
Dostarczanie organom władzy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej informacji wywiadowczych.	8	27
Ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi dla obronności Państwa, bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych RP.	2	5
Ochrona przed zagrożeniami zewnętrznymi dla obronności Państwa, bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych RP.	4	5

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 14. Najważniejsze zadania służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem wieku

Katalog odpowiedzi	Wiek respondentów					
	18-19 lat	20-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	Powyżej 60 lat
Zwalczanie korupcji ...	3	6	4	8	2	9
Ochrona państwa przed zagrożeniami...	0	5	6	3	1	0
Dostarczanie organom władzy...	5	7	12	9	3	2
Ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi...	0	2	1	3	0	0
Ochrona przed zagrożeniami zewnętrznymi...	1	0	2	1	2	3

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 15. Najważniejsze zadania służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem wykształcenia

Katalog odpowiedzi	Wykształcenie respondentów			
	Podstawowe/ gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Wyższe
Zwalczanie korupcji...	6	9	13	4
Ochrona państwa przed zagrożeniami...	0	3	9	2
Dostarczanie organom władzy państwowej...	2	2	20	12
Ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi...	2	0	4	2
Ochrona przed zagrożeniami zewnętrznymi...	2	2	3	1

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 16. Najważniejsze zadania służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem grupy zawodowej

Katalog odpowiedzi	Grupa zawodowa respondentów			
	Bezrobotny	Emeryt/ Rencista	Prowadzący gospodarstwo domowe	Uczeń
Zwalczanie korupcji ...	1	8	2	4
Ochrona państwa przed zagrożeniami...	1	1	0	0
Dostarczanie organom władzy...	1	4	1	5
Ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi...	1	0	0	1
Ochrona przed zagrożeniami zewnętrznymi...	0	4	0	1

	Pracownik fizyczny	Własna działalność gospodarcza	Pracownik umysłowy	Inna
Zwalczanie korupcji ...	9	5	2	1
Ochrona państwa przed zagrożeniami...	4	6	2	0
Dostarczanie organom władzy...	6	7	11	4
Ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi...	2	2	1	0
Ochrona przed zagrożeniami zewnętrznymi...	2	2	0	0

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 17. Najważniejsze zadania służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem okresu zamieszkania w Białymstoku

Katalog odpowiedzi	Okres zamieszkania w Białymstoku			
	Do 1 roku	Od 1 do 3	Od 3 do 5	Powyżej 5 lat
Zwalczanie korupcji ...	3	2	5	26
Ochrona państwa przed zagrożeniami ...	1	1	5	5
Dostarczanie organom władzy państwowej...	1	1	7	30
Ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi ...	1	2	1	4
Ochrona przed zagrożeniami zewnętrznymi ...	0	0	0	5

Źródło: wyniki badań własnych.

Z przeprowadzonego sondażu diagnostycznego wynika, że kobiety uważają, że najważniejszym zadaniem służb specjalnych jest zwalczanie korupcji, mężczyźni, że dostarczanie organom władzy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej informacji wywiadowczych.

Również dostarczanie organom władzy państwowej informacji wywiadowczych było najbardziej popularne w pięciu grupach wiekowych, czyli osób w wieku od 19 do 59 lat.

Respondenci z wykształceniem średnim i wyższym także preferowali dostarczanie organom władzy państwowej informacji wywiadowczych jako najważniejsze zadanie służb specjalnych w Polsce.

W grupach zawodowych emeryt/rencista oraz pracownik fizyczny za najważniejsze zadanie uznano zwalczanie korupcji, ale dla pracowników umysłowych jest to dostarczanie organom władzy państwowej informacji wywiadowczych.

Osoby mieszkające w Białymstoku powyżej 5 lat zdecydowanie wskazywały odpowiedź: dostarczanie organom władzy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej informacji wywiadowczych.

Organ państwowy, który powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce

Tabela 18. Organ państwowy, który powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem płci

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzna
Prezydent	25	28
Prezes Rady Ministrów	8	6
Parlament	3	6
Niezależny urzędnik w randze koordynatora powołany przez Sejm	0	6
Niezależny urzędnik w randze koordynatora wybrany w powszechnych wyborach	1	8
Kolegium do Spraw Służb Specjalnych przy Radzie Ministrów	4	5

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 19. Organ państwowy, który powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem wieku

Katalog odpowiedzi	Wiek respondentów					
	18-19 lat	20-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	60 i więcej
Prezydent	3	8	9	12	7	13
Prezes Rady Ministrów	1	3	7	3	1	0
Parlament	1	1	1	4	0	1
Niezależny urzędnik w randze koordynatora powołany przez Sejm	0	3	2	0	0	0
Niezależny urzędnik w randze koordynatora wybrany w powszechnych wyborach	4	3	3	2	0	0
Kolegium do Spraw Służb Specjalnych przy Radzie Ministrów	0	2	3	3	0	0

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 20. Organ państwowy, który powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem wykształcenia

Organ państwowy	Wykształcenie respondentów			
	Podstawowe/ gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Wyższe
Prezydent	8	10	22	11
Prezes Rady Ministrów	0	5	6	4
Parlament	2	1	4	1
Niezależny urzędnik powołany przez Sejm	0	0	6	2
Niezależny urzędnik wybrany w wyborach	0	2	6	1
Kolegium do Spraw Służb Specjalnych	2	0	5	2

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 21. Organ państwowy, który powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem grupy zawodowej

Katalog odpowiedzi	Grupa zawodowa respondentów			
	Bezrobotny	Emeryt/ Rencista	Prowadzący gospodarstwo domowe	Uczeń
Prezydent	1	14	2	4
Prezes Rady Ministrów	0	1	1	2
Parlament	0	1	0	1
Niezależny urzędnik w randze koordynatora powołany przez Sejm	0	0	0	3
Niezależny urzędnik w randze koordynatora wybrany w powszechnych wyborach	0	0	0	1
Kolegium do Spraw Służb Specjalnych przy Radzie Ministrów	3	1	0	0
	Pracownik fizyczny	Własna działalność gospodarcza	Pracownik umysłowy	Inny
Prezydent	11	10	8	1
Prezes Rady Ministrów	4	5	2	0
Parlament	3	0	1	2
Niezależny urzędnik w randze koordynatora powołany przez Sejm	0	0	2	0
Niezależny urzędnik w randze koordynatora wybrany w powszechnych wyborach	4	5	1	1
Kolegium do Spraw Służb Specjalnych przy Radzie Ministrów	1	2	1	1

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 22. Organ państwowy, który powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce według odpowiedzi respondentów z uwzględnieniem okresu zamieszkania w Białymstoku

Katalog odpowiedzi	Okres zamieszkania w Białymstoku			
	Do 1 roku	Od 1 do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Powyżej 5 lat
Prezydent	3	2	9	38
Prezes Rady Ministrów	0	3	4	8
Parlament	0	0	1	7
Niezależny urzędnik w randze koordynatora powołany przez Sejm	0	0	1	7
Niezależny urzędnik w randze koordynatora wybrany w powszechnych wyborach	0	0	1	8
Kolegium do Spraw Służb Specjalnych przy Radzie Ministrów	3	1	2	2

Źródło: wyniki badań własnych.

Według respondentów, niezależnie od analizowanej zmiennej zależnej, organem państwowym, który powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych jest Prezydent. W dalszej kolejności wskazano Prezesa Rady Ministrów, parlament, niezależnego urzędnika w randze koordynatora wybranego w wyborach powszechnych, Kolegium ds. Służb Specjalnych przy Radzie Ministrów i na końcu – Niezależnego urzędnika w randze koordynatora powołanego przez Sejm.

Najważniejsza forma prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne

Tabela 23. Najważniejsza forma prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne według płci respondentów

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzna
Wywiad	17	22
Penetracja terenu	4	5

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzna
Zasadzka	3	8
Analiza operacyjna	2	3
Środki techniczne	2	4
Legalizacja	3	7
Prowokacja operacyjna	3	2
Kontrola operacyjna	0	2
Osobowa źródła informacji (tajni informatorzy)	7	6

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 24. Najważniejsza forma prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne według wieku respondentów

Katalog odpowiedzi	Wiek respondentów					
	18-19 lat	20-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	Pow. 60 lat
Wywiad	3	9	9	9	1	7
Penetracja terenu	1	1	3	2	2	1
Zasadzka	3	1	3	2	2	0
Analiza operacyjna	1	1	1	1	1	0
Środki techniczne	0	2	2	1	0	1
Legalizacja	1	2	2	4	1	0
Prowokacja operacyjna	0	2	2	1	0	0
Kontrola operacyjna	0	0	0	2	0	1
Osobowa źródła informacji	0	2	3	2	1	4

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 25. Najważniejsza forma prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne według wykształcenia respondentów

Katalog odpowiedzi	Wykształcenie respondentów			
	Podstawowe/ gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Wyższe
Wywiad	7	6	19	7
Penetracja terenu	0	4	5	1
Zasadzka	1	3	6	1
Analiza operacyjna	1	0	11	1
Środki techniczne	0	1	1	4
Legalizacja	0	1	0	1
Prowokacja operacyjna	0	1	1	3
Kontrola operacyjna	0	1	1	0
Osobowa źródła informacji (tajni informatorzy)	3	2	5	3

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 26. Najważniejsza forma prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne według grupy zawodowej respondentów

Katalog odpowiedzi	Respondenci według grupy zawodowej			
	Bezrobotny	Emeryt/ Rencista	Prowadzący gospodarstwo domowe	Uczeń
Wywiad	0	8	0	3
Penetracja terenu	1	2	1	1
Zasadzka	2	1	0	3
Analiza operacyjna	0	1	1	1
Środki techniczne	1	0	0	0
Legalizacja	0	0	0	3
Prowokacja operacyjna	0	0	0	0

Katalog odpowiedzi	Respondenci według grupy zawodowej			
	Bezrobotny	Emeryt/ Rencista	Prowadzący gospodarstwo domowe	Uczeń
Kontrola operacyjna	0	1	0	0
Osobowa źródła informacji (tajni informatorzy)	0	4	1	0
	Pracownik fizyczny	Własna działalność gospodarcza	Pracownik umysłowy	Inny
Wywiad	12	6	5	2
Penetracja terenu	1	2	2	0
Zasadzka	1	3	1	0
Analiza operacyjna	1	1	0	0
Środki techniczne	2	0	2	2
Legalizacja	2	5	0	0
Prowokacja operacyjna	1	1	2	0
Kontrola operacyjna	1	0	0	0
Osobowe źródła informacji (tajni informatorzy)	2	3	4	1

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 27. Najważniejsza forma prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne według okresu zamieszkania respondentów w Białymstoku

Katalog odpowiedzi	Okres zamieszkania w Białymstoku			
	Do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Powyżej 5 lat
Wywiad	2	2	11	20
Penetracja terenu	2	2	3	6
Zasadzka	1	1	0	10
Analiza operacyjna	0	0	1	4

Katalog odpowiedzi	Okres zamieszkania w Białymstoku			
	Do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Powyżej 5 lat
Środki techniczne	1	1	0	4
Legalizacja	0	0	3	7
Prowokacja operacyjna	0	0	1	4
Kontrola operacyjna	0	0	0	2
Osobowe źródła informacji (tajni informatorzy)	0	0	0	13

Źródło: wyniki badań własnych.

Mieszkańcy Białegostoku niezależnie od płci, wykształcenia, wieku, przynależności do grupy zawodowej oraz we wszystkich przedziałach czasu zamieszkania w mieście stwierdzili, że wywiad jest najważniejszą formą czynności operacyjno-rozpoznawczych wykorzystywanych przez służby specjalne.

Najważniejsza służba specjalna w zapewnianiu bezpieczeństwa w Polsce

Tabela 28. Najważniejsza służba specjalna w zapewnianiu bezpieczeństwa w Polsce według płci respondentów

Katalog odpowiedzi	Płeć respondentów	
	Kobieta	Mężczyzna
ABW-Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	18	26
AW-Agencja Wywiadu	3	14
CBŚ-Centralne Biuro Śledcze	4	6
SKW-Służba Kontrwywiadu Wojskowego	4	4
SWW-Służba Wywiadu Wojskowego	0	3
CBA-Centralne Biuro Antykorupcyjne	13	6

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 29. Najważniejsza służba specjalna w zapewnianiu bezpieczeństwa w Polsce według wieku respondentów

Katalog odpowiedzi	Wiek respondentów					
	18-19 lat	20-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	Pow. 60 lat
ABW-Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	4	12	9	12	4	3
AW-Agencja Wywiadu	1	5	5	3	1	2
CBS-Centralne Biuro Śledcze	1	2	5	1	1	0
SKW-Służba Kontrwywiadu Wojskowego	2	1	2	2	0	1
SWW-Służba Wywiadu Wojskowego	0	0	2	1	0	0
CBA-Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	1	2	5	2	8

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 30. Najważniejsza służba specjalna w zapewnieniu bezpieczeństwa w Polsce według wykształcenia respondentów

Katalog odpowiedzi	Wykształcenie respondentów			
	Podstawowe/ gimnazjalne	Zawodowe	Średnie	Wyższe
ABW-Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	3	2	26	13
AW-Agencja Wywiadu	2	5	6	4
CBS-Centralne Biuro Śledcze	0	3	5	2
SKW-Służba Kontrwywiadu Wojskowego	0	0	7	0
SWW-Służba Wywiadu Wojskowego	0	0	2	1
CBA-Centralne Biuro Antykorupcyjne	7	8	3	1

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 31. Najważniejsza służba specjalna w zapewnianiu bezpieczeństwa w Polsce według grupy zawodowej respondentów

Katalog odpowiedzi	Respondenci według grupy zawodowej			
	Bezrobotny	Emeryt/ Rencista	Prowadzący gospodarstwo domowe	Uczeń
ABW–Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	1	4	1	5
AW–Agencja Wywiadu	2	2	0	1
CBS–Centralne Biuro Śledcze	0	1	1	2
SKW–Służba Kontrwywiadu Wojskowego	0	1	0	2
SWW–Służba Wywiadu Wojskowego	0	0	0	0
CBA–Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	9	1	1
	Pracownik fizyczny	Własna działalność gospodarcza	Pracownik umysłowy	Inny
ABW–Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	6	15	14	2
AW–Agencja Wywiadu	5	1	0	2
CBS–Centralne Biuro Śledcze	4	1	1	0
SKW–Służba Kontrwywiadu Wojskowego	4	1	0	0
SWW–Służba Wywiadu Wojskowego	1	1	0	1
CBA–Centralne Biuro Antykorupcyjne	3	3	1	0

Źródło: wyniki badań własnych.

Tabela 32. Najważniejsza służba specjalna w zapewnianiu bezpieczeństwa w Polsce według okresu zamieszkania respondentów w Białymstoku

Katalog odpowiedzi	Okres zamieszkania w Białymstoku			
	Do 1 roku	Od 1 roku do 3 lat	Od 3 do 5 lat	Powyżej 5 lat
ABW-Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	0	4	7	36
AW-Agencja Wywiadu	5	0	2	10
CBS-Centralne Biuro Śledcze	0	0	4	5
SKW-Służba Kontrwywiadu Wojskowego	1	2	0	5
SWW-Służba Wywiadu Wojskowego	0	0	1	13
CBA-Centralne Biuro Antykorupcyjne	0	0	4	1

Źródło: wyniki badań własnych.

Respondentki uznały, że najważniejszą służbą zapewniającą bezpieczeństwo w Polsce jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Mężczyźni przychyliłi się do zdania kobiet. Ale drugą preferowaną przez kobiety służbą było Centralne Biuro Korupcyjne, a przez mężczyzn Agencja Wywiadu.

W grupach wiekowych do 59 lat wskazywano Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a jedynie respondenci powyżej 60 lat zaznaczyli Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Osoby z wykształceniem średnim i wyższym optowały za Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego, z wykształceniem podstawowym i zawodowym za Centralnym Biurem Antykorupcyjnym.

Respondenci, niezależnie od przynależności do grupy zawodowej opowiedzieli się za Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego jako służbą najważniejszą w zapewnianiu bezpieczeństwa państwa.

Tabela 33. Jakie jest Pani/Pana źródło wiedzy o polskich służbach specjalnych?

Katalog odpowiedzi	Mieszkańcy Białegostoku
Szkoła	4
Prasa	12
Internet	34
Własne doświadczenia	16
Od koleżanek i kolegów	3
Telewizja	31
Inne	0

Źródło: wyniki badań własnych.

Wiedzę o polskich służbach specjalnych najczęściej respondentom dostarczają Internet i telewizja. Trzecim rodzajem źródła jest własne doświadczenie, a czwartym prasa.

Tabela 34. Czy polskie służby specjalne są odpowiednio wyposażone w sprzęt specjalistyczny np. broń, pojazdy, urządzenia do inwigilacji?

Katalog odpowiedzi	Mieszkańcy Białegostoku
Tak, są odpowiednio wyposażone	55
Nie, nie są odpowiednio wyposażone	25
Nie posiadam na ten temat wiedzy	20

Źródło: wyniki badań własnych.

Ponad połowa respondentów – mieszkańców Białegostoku – (55 osób) uważa, że służby specjalne są odpowiednio wyposażone w sprzęt specjalistyczny (broń, pojazdy, urządzenia do inwigilacji). Ale jedna czwarta grupy jest zdania, że nie (25 osób). 20 osób nie posiada odpowiedniej wiedzy, aby wypowiadać się na ten temat.

Tabela 35. Czy w Białymstoku znajdują się siedziby służb specjalnych?

Katalog odpowiedzi	Mieszkańcy Białegostoku
Tak	60
Nie	9
Nie wiem	31

Źródło: wyniki badań własnych.

60 mieszkańców miasta odpowiedziało, że w Białymstoku znajdują się siedziby służb specjalnych, 9 mieszkańców, że nie. Natomiast 31 mieszkańców nie ma wiedzy na ten temat. Większość biorących udział w ankiecie mieszkańców Białegostoku wie, że w ich mieście znajdują się siedziby służb specjalnych.

Podsumowanie

Badanie pozwoliło zweryfikować hipotezy postawione na wstępie.

Pierwsza hipoteza zakładająca, że najważniejszym uprawnieniem służb specjalnych jest zbieranie, także niejawnie, wszelkich danych osobowych, jeżeli jest to uzasadnione charakterem realizowanych zadań, oraz przetwarzanie ich bez wiedzy i zgody osoby, której te dane dotyczą została zweryfikowana negatywnie, ponieważ mieszkańcy Białegostoku stwierdzili, że najważniejsze uprawnienie służb specjalnych to żądanie niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej; wymienione instytucje, organy i przedsiębiorcy są obowiązani, w zakresie swojego działania, do udzielania nieodpłatnie tej pomocy, w ramach obowiązujących przepisów prawa.

Hipoteza druga twierdząca, iż według mieszkańców Białegostoku najważniejszym zadaniem służb specjalnych jest dostarcza-

nie organom władzy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej informacji wywiadowczych została zweryfikowana pozytywnie.

Hipoteza trzecia przewidująca, że decydujące zdanie o sposobie funkcjonowania służb specjalnych w Polsce powinien mieć niezależny urzędnik w randze koordynatora wybrany w powszechnych wyborach została zweryfikowana negatywnie, ponieważ większość mieszkańców miasta zdecydowała, że to Prezydent RP powinien mieć decydujący wpływ na funkcjonowanie służb specjalnych w Polsce.

Hipoteza czwarta przypuszczająca, że najważniejszą formą prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych przez służby specjalne jest legalizacja, czyli posługiwanie się przez funkcjonariuszy tożsamością niezgodną z rzeczywistością została zweryfikowana negatywnie, ponieważ mieszkańcy miasta za taką formę uznali wywiad.

Hipoteza piąta przyjmująca, iż najważniejszą rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w Polsce odgrywa Agencja Wywiadu została zweryfikowana negatywnie, ponieważ respondenci z Białegostoku uznali, że to Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego odgrywa najważniejszą rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa Polski.

W tym stanie rzeczy główna hipoteza badawcza zakładająca, że wiedza mieszkańców Białegostoku ma temat funkcjonowania służb specjalnych jest na niskim poziomie została zweryfikowana negatywnie. Badania pokazały, że poziom wiedzy mieszkańców Białegostoku na temat służb specjalnych jest na dobrym poziomie.

Bibliografia

- Dylałowa H., Lubowidzki M., [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, 1973, t. XVIII.
- Dubicki T., Nałęcz D., Stirling T. (red.), *Polsko-brytyjska współpraca wywiadowcza podczas II wojny światowej, T. 1: Ustalenia Polsko-Brytyjskiej Komisji Historycznej*, Warszawa 2004.
- Encyklopedia szpiegostwa* (red. Honzák F., przekład: Wojciechowski K.), Warszawa 1995.
- Mała encyklopedia wojskowa*, tom 2, Warszawa 1970.

Misiuk A., *Służby specjalne*, Warszawa 1998.

Roman Ł., Winogrodzki G., *Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa*, Józefów 2016.

Tokarz W., *Armia Królestwa Polskiego 1815-1830*, Kraków 1986.